

Popeleční středa

VSTUPNÍ ANTIFONA Srov. Mdr 11,23-24

Slitováváš se nade všemi, Bože, a nemáš v nenávisti nic z toho, co jsi stvořil; nechceš nás trestat za naše hříchy, protože chceš, abychom se obrátili, a odpouštíš nám, neboť jsi náš Pán a Bůh.

Uvedení do bohoslužby

Na počátku postní doby se tu scházíme ke kající popeleční bohoslužbě. Popel si budeme značit čelo, že jsme prach a v prach se obrátíme. Boží slovo nás zve, abychom se napravili a hlouběji uvěřili evangeliu. Tématem dnešní bohoslužby a vlastně celé postní doby je naše sebevláda, náprava našich zlovyků.

Nebo:

Křesťanství je škola radostného života. Radost bohoslužby v kostele má kořeny hlubší. Ten, kdo není docela zdravý, nalézá zde útěchu a radost z povědomí, že jsme všichni v otcovské Boží ruce, že zde dojdeme pomoci, záchrany a spásy. A této důvěře v Boha se všichni musíme stále učit. Je třeba duchovní obnova nás všech, celé farnosti. O tom, co uslyšíme nyní v postní době v kostele, budeme se snažit přemýšlet i mimo kostel. Jenom tak nám toto duchovního školení přinese pravý duchovní užitek, znalost sebe sama, vykročení na správnou cestu života.

Úkon kajícnosti se dnes vynechává, místo něho po homilii budou věřící označováni popelem.

VSTUPNÍ MODLITBA

Bože, dej, ať nás posilní dnešní půst, kterým zahajujeme úsilí o svou duchovní obnovu, abychom se naučili sebeovládáním statečně přemáhat zlo a konat dobro. Prosíme o to skrze tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána, neboť on s tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje po všechny věky věků. - Amen.

Uvedení do 1. čtení

„Roztrhněte svá srdce, a ne pouze šaty,“ slyšíme teď zvláštní výzvu proroka Joela. Druhá část tohoto napomenutí se zdá být už zbytečná. Kdopak by si dnes trhal šaty, aby naznačil lítost nad hříchy; kdopak by si ve zpovědnici rval vlasy nebo roztrhal svou košili. Ale roztrhnout si kajícně srdce, tato výzva není nečasová: roztrhnout a vysypat ze srdce vše hříšné a špatné, to musíme udělat i dnes, i v této postní době.

Nebo:

V centrální výzvě dnešního textu jsou důležité dvě věci: Jaký je Bůh, ke kterému se má Izrael obrátit a jak se má k němu obrátit. Bůh proroka Joela je Bohem živým a vášnivě milujícím, milosrdným, milostivým, něžným a

dobrotivým. Právě k takovému Bohu je nutné a také možné se obrátit celým svým srdcem, celým svým životem, celou bytostí vnitřní i vnější a ve společenství celého Božího lidu.

1. ČTENÍ JI 2,12-18 *Roztrhněte svá srdce, a ne šaty.*

Čtení z knihy proroka Joela.

Nyní – praví Hospodin – obraťte se ke mně celým svým srdcem, v postu, nářku a pláči! Roztrhněte svá srdce, a ne pouze šaty, a obraťte se k Hospodinu, svému Bohu, neboť je dobrotivý a milosrdný, shovívavý a plný lásky, slituje se v neštěstí. Kdo ví, zda se neobráťí a neodpustí, nezanechá po sobě požehnání: obětní dar a úlitbu pro Hospodina, vašeho Boha? Na Siónu zatrubte na polnici, nařídte půst, svolajte shromáždění, svolajte lid, zasněťte obec, sezněťte starce, shromážděte děti i kojence: ženich ať vyjde ze svého pokoje, nevěsta ze své ložnice! Kněží, Hospodinovi služebníci, ať pláčou mezi předsíní a oltářem a říkají: „Ušetři, Hospodine, svůj lid, nevydávej své dědictví v potupu, aby nad ním nevládli pohané!“ Proč se má mezi národy říkat: „Kdepak je ten jejich Bůh?“ Velkou láskou se Hospodin roznítil ke své zemi, smiloval se nad svým lidem.

Slyšeli jsme slovo Boží.

ŽI 51,3-4.5-6a.12-13.14+17

Odp.: Smiluj se, Pane, neboť jsme zhřešili.

Smiluj se nade mnou, Bože, pro své milosrdenství, - pro své velké slitování zahlad' mou nepravost. - Úplně ze mě smyj mou vinu - a očisť mě od mého hříchu.

Odp.

Neboť já svou nepravost uznávám, - můj hřích je stále přede mnou. - Jen proti tobě jsem se prohřešil, - spáchal jsem, co je před tebou zlé.

Odp.

Stvoř mi čisté srdce, Bože! Obnov ve mně ducha vytrvalosti. - Neodvrhuj mě od své tváře - a neodnímej mi svého svatého ducha.

Odp.

Vrať mi radost ze své ochrany - a posilni mou velkodušnost. - Otevři mé rty, Pane, - aby má ústa zvěstovala tvou chválu.

Odp.

Uvedení do 2. čtení

Naslouchejme, co svatý apoštol Pavel považuje za nejdůležitější na očistné cestě člověka, slyšme jeho naléhavou výzvu, abychom se smířili s Bohem i s lidmi.

Nebo:

Důvodem vášnivé prosby svatého apoštola Pavla za smíření je hluboká znalost lidského hříchu a potřeby smíření, zároveň nesmírná jistota, že sám Bůh toto smíření již daroval a umožnil. Svého Syna totiž „učinil hříchem, abychom se my v něm stali Boží spravedlností,“ tedy aby na nás bylo vidět, jak je Bůh spravedlivý a mocný ve svém milosrdenství. A kdy je nejvhodnější čas pro nový vstup do již darovaného smíření? Právě teď!

2. ČTENÍ 2 Kor 5,20-6,2 *Smiřte se s Bohem! Hle, teď je ta doba příhodná!*

Čtení z druhého listu svatého apoštola Pavla Korint'anům.

Bratři a sestry!

Jsme Kristovi vyslanci, jako by skrze nás napomínal Bůh. Kristovým jménem vyzýváme: Smiřte se s Bohem! S tím, který byl bez hříchu, jednal kvůli nám jako s největším hříšníkem, abychom my skrze něho byli spravedliví u Boha. Jako Boží spolupracovníci vás proto napomínáme, abyste nepřijali milost Boží nadarmo! Bůh přece říká: „V době příhodné jsem tě vyslyšel, v den spásy jsem ti pomohl.“ Hle, teď je ta „doba příhodná“, hle, teď je ten „den spásy“!

Slyšeli jsme slovo Boží.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM Srov. Žl 95,8ab

Nezatvrzujte dnes svá srdce, ale slyšte hlas Hospodinův.

Uvedení do 3. čtení

Postní pokání, které teď v postní době máme dělat, v dnešní mluvě bychom mohli nazvat jakousi duchovní rehabilitací. Co to je rehabilitace, to ví každý: je to obnova správné funkce svalů těla. Duchovní rehabilitace je něco podobného, ale Pán Ježíš nám připomíná, že se s ní nemáme předvádět na veřejnosti. Je to záležitost komůrky srdce každého člověka.

Nebo:

V Matoušově evangeliu, zvláště v horském kázání, je pravá pokorná skrytost onou cestou, jak být světlem světa a jak prokvasit celé těsto. Teprve ten, kdo s nebeským Otcem naváže skrytý, osobní a srdečný vztah, je Otcem obdarovaný. Jako příklady jsou uvedeny tři cesty ke svobodné otevřenosti: vztah k druhým skrze skutky milosrdenství, vztah k Bohu modlitbou a vztah k sobě samému postem.

EVANGELIUM Mt 6,1-6.16-18 *Tvůj Otec, který vidí i to, co je skryté, ti odplatí.*

Slova svatého evangelia podle Matouše.

Ježíš řekl svým učedníkům: „Dejte si pozor, abyste nekonali dobré skutky okázale před lidmi, jinak nemáte odplatu u svého Otce v nebesích. Když tedy dáváš almužnu, nevytrubuj před sebou, jak to dělají pokrytci v synagogách a na ulicích, aby je lidé velebili. Amen, pravím vám: Ti už svou odplatu dostali. Když však dáváš almužnu ty, ať neví tvoje levice, co dělá tvoje pravice, aby tvoje almužna zůstala skrytá, a tvůj Otec, který vidí i to, co je skryté, ti odplatí. A když se modlíte, nebuďte jako pokrytci. Ti se rádi stavějí k modlitbě v synagogách a na rozích ulic, aby je lidé viděli. Amen, pravím vám: Ti už svou odplatu dostali. Když se však modlíš ty, vejdi do své komůrky, zavři dveře a modli se k svému Otci, který je ve skrytosti, a tvůj Otec, který vidí i to, co je skryté, ti odplatí. A když se postíte, nedělejte ztrápený obličej jako pokrytci. Ti totiž dělají svůj obličej nevzhledným, aby lidem ukazovali, že se postí. Amen, pravím vám, ti už svou odplatu dostali. Když se však postíš ty, pomaž si hlavu a umyj si tvář, abys neukazoval lidem, že se postíš, ale svému Otci, který je ve skrytosti; a tvůj Otec, který vidí i to, co je skryté, ti odplatí.“

Slyšeli jsme slovo Boží.

SPOLUJEZDEC SVĚDOMÍ

Odložil kdesi kněz po čtení evangelia knihu, rozhlédl se po kostele a povídá: „Milí křesťané, dnes vám kázat nebudu, protože vám potřebuji něco říci.“ V kostele se ozvalo tu a tam potlačované zasmání, pak smích rostl a nedal se zadržet. Nakonec se rozesmáli všichni. Kněz koukal udiveně na rozesmáté ovečky: „Co jsem to vlastně řekl směšného?“ A potom se mu začala také roztahovat pusa od ucha k uchu, když si uvědomil zrcadlový obraz toho, co řekl: Když lidem nemám co říci, tak kážu. Když lidem mám co říci, nekážu. Víme, že smích je koření života a smějeme se rádi. Jenže veselých chvil je v životě málo. Básník právem srovnal chvílky štěstí se zlatou muškou, která neposedí a hned je zase pryč. Kdo chce štěstí honem ulovit, ten spíše uhoní sebe. Návod, jak ulovit štěstí, nám našťestí dal Pán Ježíš a ten návod zní: „Udělej radost druhému, budeš ji mít také.“ Naštěstí máme od Pána Ježíše i návod na získání radosti natrvalo a ten návod zní: „Následuj Ježíše ve všem svém smýšlení a jednání a přivede tě do věčné radosti v Otcově království.“

Možná někdo někdy v televizi sledoval záběry z automobilových závodů. Jaká nebezpečí, jaké havárie číhají na závodníky! Každý z nich musí mít spolujezdce, aby se mohl věnovat správné jízdě, zatímco spolujezdec mu ukazuje cestu a správný směr. Jak se to podobá našemu životu! I na nás číhají

havárie - hříchy, i nám hrozí zbloudění ze správného směru, nedosažení cíle, kterým je Bůh. Ještě že máme také spolujezdce při té životní jízdě a tím je naše svědomí. To nám stále ukazuje správnou cestu, po které máme jít. Ještě že máme směrovky na křižovatkách, jimiž jsou Boží přikázání, která máme zachovávat. Dnes slyšíme připomínku své smrti, že jsme prach a v prach se navrátíme. To tedy máme zapomenout, že humor je křesťanská ctnost a oddat se chmurnému myšlení na smrt? To by nebylo správné. Humor má být stálým postojem křesťana, i když se postí od svých chyb a zlovyků. Humor je květina, která vykvétá v naději, že se dokážeme změnit k lepšímu. Humor je křesťanská svoboda, že se umíme usmívat nad vlastní nehotovostí a nehotovostí druhých kolem nás. Humor je sůl života a jenom při humorném přístupu dokážeme v postní sebekázní vytrvat a zvítězit.

My, křesťané, tedy máme trvalý důvod k veselí a radosti. Můžeme jít životem se špetkou humoru, který nás uchrání, abychom denní trampoty nebrali s takovou vážností. Náš nebeský Otec má také smysl pro humor. Dokladem toho je, že stvořil člověka takového, jaký je. Starejme se tedy, aby tam, kde jsme, kde žijeme a pracujeme, byl smích doma. Smích je totiž řeč nebešťanů. Máme proto důvod za dar smíchu dnes radostně poděkovat. Přijměme tedy znamení pomíjivosti života ne s truchlivostí, ale s radostnou důvěrou, že křesťan se nadarmo nemodlí, když v pokoře volá: „Bože, buď milostiv mně slabochovi, Bože, buď milostiv mně nešikoví, Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ Pusťme se tedy do té letošní postní kosmetiky s jiskrou humoru a veselí v duchu modlitby: „Bože, ujmi se našeho pokolení, které si už téměř odvyklo se smát. Ujmi se lidí, kteří se berou smrtelně vážně, že už nedovedou rozeznávat maličkosti od podstatných věcí. Pomož lidem, kteří zveličují své vlastní obtíže a tolik se zaměstnávají svým vlastním JÁ. Rozšiř náš rozhled, dej nám důvěru a velkorysý pohled na svět, a dávej nám stálou radost ze tvé dobroty k nám.“

POPEL A KŘÍŽ

Podle prastarého zvyku bude po homilii posvěcen popel a pak bude udělován popelec. Popelem budu dělat na vaše čela kříž. Obojí je při tom důležité: popel i kříž. Popel jako znamení smrti. Kříž jako znamení věčnosti, znamení života. Smrt a život, to nám oboje dohromady ukazuje v plné realitě podstatu naší lidské existence. „Pamatuj, že jsi prach a v prach se navrátíš.“ - to je první jistota našeho života. Od svého narození jsme už doslova umírající lidé, už máme nákazu smrti v sobě a není tak důležité, jakým jménem bude ta smrt na ohledacím listě naší mrtvoly označena. Bude to smrt, to nám připomíná prach popele v dnešním obřadu.

Ale tento popel přijímáme ve znamení kříže, neboť naše smrt je sice jistota, ale ne poslední jistota: Právě na kříži Kristus Pán zlomil moc smrti a my dnes při popelci máme plně pochopit, co to znamená, že jsme vykoupeni: že Kristova smrt nám umožnila, abychom nezůstali ve smrti, ale prošli jí jako velikonoční

branou do vyšší dimenze své existence, kterou nazýváme věčným životem. Rozumíte, bratři a sestry, této radostné zvěsti? Často slyšíme o tom nebo onom ze známých a svírá se nám při tom srdce: ten už je hotov, už nosí smrt v sobě. Jednou to bude vyřčeno i nad námi. Vzpomeneš-li si pak na dnešní popelec, uklidniš se a řekneš si: Nevadí, protože nosím v sobě od křtu smrt i život. Život, který je silnější, než smrt těla. Kříž je mocnější, než popel; Kristus je mocnější než smrt: za 40 dnů po popelci bude přece neděle Zmrtvýchvstání.

Svěcení popela a označování věřících popelem

Po homilii kněz říká:

Prosme pokorně Boha, našeho Otce, aby se nad námi smiloval, až budeme tímto popelem označeni jako hříšníci, kteří chtějí konat pokání.

Po krátké tiché modlitbě pokračuje:

Bože, ty dáváš pokorným svou milost a odpouštíš těm, kdo činí pokání. Vyslyš naše prosby, a když si dáváme sypat na hlavu popel, zahrň nás svým + požehnáním. Dej, ať konáme opravdové pokání po celý půst, abychom s čistým srdcem mohli slavit velikonoce ve spojení s Kristem. Neboť on s tebou žije a kraluje na věky věků. - Amen.

Kněz pokropí popel svěcenou vodou a tímto popelem označuje všechny přítomné, kteří k němu přistupují. Každému přítom řekne:

Čiňte pokání a věřte evangeliu.

Nebo:

Pamatuj, že jsi prach a v prach se navrátíš.

Přítom se zpívá nějaký vhodný zpěv.

Přímluvy

Bůh nechce smrt hříšníka, ale aby se obrátil a žil. Modleme se proto za církvev, za spásu světa, za sebe a za všechny hříšníky. Volejme společně:

Obnov, Pane, svou Církev a připrav nás na slavení velikonoc.

Přiveď katechumeny ke křestnímu prameni a k eucharistickému stolu a dávej jim dary svatého Ducha.

Dej, ať je všude ve světě respektována svoboda lidského svědomí.

Pomáhej nám, abychom rozvazovali nespravedlivá pouta, dělili se s chudými a hladovými a nikdy nebyli neteční k potřebám bližních.

Veď nás k pravému obrácení a zbav nás neupřímnosti a přetvářky.

Pamatuj na všechny, kdo nás předešli ve smrt.

Prosíme Pána za nová kněžská a řeholní povolání: Dej, aby i z našich rodin vycházeli noví kněží a jejich pomocníci.

Pane, obnov a chraň nás i celé lidstvo, neboť ve tvých rukou je všechna moc nyní i vždycky a na věky věků. - Amen.

Nebo:

Pán Ježíš je náš pokoj a naše smíření. Kristus si nepřeje smrt hříšníka, ale aby se obrátil a aby žil. V jeho jménu prosíme s pokorou za všechny lidi a voláme:

Bože, očisti nás i všechny křesťany a pomoz nám obrátit se a konat pokání.

Uzdrav svět od viny, nenávisti, hněvu a smiluj se nade všemi, kdo k tobě volají v nouzi či tísní.

Za všechny, kdo chtějí začít znovu a nově: za ty, kdo touží po domově, za ty, kdo hledají práci, a za ty, kdo chtějí založit rodinu.

Za ty, kdo v této postní době touží prohloubit svou víru: za ty, kdo čtou Písmo, za ty, kdo konají duchovní cvičení, za ty, kdo se postí a modlí.

Za lidi utištěné těžkou vinou, kteří nezažívají odpuštění, protože mají strach, protože se jim jejich situace zdá bezvýchodná, protože nedokáží věřit v sílu obrácení.

Za všechny, kdo se připravují na křest, slavení eucharistie a přijetí biřmování, a za ty, kdo je na jejich cestě doprovázejí a připravují.

Pamatuj na ty, kdo zemřeli s nadějí v tvé milosrdenství.

Všemohoucí a slitovný Pane, ty jsi milostivý, tys nám slíbil, že naše prosby budou vyslyšeny. Dej všem lidem to, co potřebují a přiveď je k poznání spásy. Přijď a pomoz nám i všem v tomto čase spásy. Prosíme o to skrze Krista, našeho Pána. - Amen.

Nebo:

Poprosme společně Boha, našeho Pána, aby posílil naši dobrou vůli k napravení sebe:

Za ty, co mají pořád moc práce; aby neztráceli nervy, ale dovedli si práci rozdělit podle důležitosti, a získat k ní spolupracovníky.

Za ty, co mají úzkostlivou a ustaranou povahu, aby se učili důvěřovat v Boží pomoc a v dobrotu bližního, vždyť všude na světě se najdou dobří lidé.

Za lidi bezradné a zoufalé, co nemohou najít smysl svého života, aby našli laskavého přítele, který se jich ujme a pomůže jim.

Abychom se uměli smát chybám vlastním i druhých, na místo toho, abychom se nad nimi rozčilovali.

Abychom se uměli zastavit a odpočinout si a naučili se být více pány sebe sama.

Abychom dokázali ovládat svůj zrak, a dívali se jen na to, co za to stojí.

Abychom uměli ovládat svůj sluch, aby pozorně naslouchal trampotám druhých.

Abychom před jednáním přemýšleli a před přemýšlením se pomodlili.

Dej, aby i z našich rodin vycházeli noví kněží a jejich pomocníci.

Bože, náš nebeský Otče, takto smýšlet a žít nás učí tvůj Syn, náš Pán Ježíš Kristus. Dej nám sílu a radost, abychom jej takto následovali po celý svůj život. Posiluj nás, kdykoli jako pokorní hříšníci přistupujeme ke svatému přijímání. Ať se v této postní době vyléčíme ze všech duchovních neduhů milostí Ježíše Krista, našeho Pána. - Amen.

MODLITBA NAD DARY

Na počátku svatopostní doby klademe před tebe, Bože, tyto dary a pokorně tě prosíme: veď nás k pokání a ke skutkům lásky, abychom nežili sami pro sebe, a odpusť nám naše hříchy, abychom se mohli spojit s utrpením Kristovým. Neboť on s tebou žije a kraluje na věky věků. - Amen.

PREFACE 3. POSTNÍ

Smysl a užitečnost odříkání

V: Pán s vámi.

O: I s tebou.

V: Vzhůru srdce.

O: Máme je u Pána.

V: Vzdávejme díky Bohu, našemu Oci.

O: Je to důstojné a spravedlivé.

Vpravdě je důstojné a spravedlivé, dobré a spasitelné, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, abychom ti vždycky a všude vzdávali díky, abychom tě chválili za všechno, co nám dáváš, a především za to, že nás skrze ukřižovaného Ježíše Krista učíš lásce, která nehledá sebe. Neboť jestliže se sami sebe zříkáme a z lásky se vydáváme druhým, podobáme se tobě. A proto ti děkujeme a se všemi nebeskými zástupy hlásáme tvé veliké skutky a voláme:

Svatý, svatý, svatý...

ANTIFONA K PŘIJÍMÁNÍ Srov. Žl 1,2-3

Kdo dnem i nocí rozjímá zákon Hospodinův, vydá ovoce, až přijde jeho čas.

MODLITBA PO PŘIJÍMÁNÍ

Bože, kéž nám svátost, kterou jsme přijali, přinese posilu, aby byl náš půst takový, jaký si přeješ, a pomohl nám k polepšení. Skrze Krista, našeho Pána. - Amen.